

Bilaga 9:6 till kommunstyrelsens protokoll den 20 april 2005, § 11

PM 2005 RV (Dnr 309-1820/2004)

Res ett monument till minne av männen ombord på DC3:an

Skrivelse av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) om att resa ett monument till minne av männen ombord på DC3:an anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Bakgrund

I en skrivelse den 21 april 2004 av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) till kommunstyrelsen föreslås att staden utreder möjligheterna att resa ett monument till minne av de män som befann sig ombord på den DC3:a som nyligen bärgats i Östersjön, *bilaga 2*. De åtta männen befann sig på ett signalspaningsuppdrag, när planet sköts ned av sovjetiskt flyg. Skribenterna anser att det är dags att med stolthet se tillbaka på vad som hände och att ett monument därför bör resas.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontoret påpekar att det signalspaningsuppdrag besättningen utförde skedde på statens uppdrag och i försvarsmaktens tjänst. Stadsledningskontoret kan inte se att det skulle vara en kommunal uppgift att uppföra ett monument av detta slag. Kontoret föreslår att yrkandet avslås.

Kulturnämnden anser att ett monument till minne av männen ombord på DC3:an i första hand är en uppgift för Statens konstråd. Ett närliggande exempel är handhavandet av Estonia-monumentet. Om ett sådant uppdrag initieras på statlig nivå och med statliga medel är nämnden beredd att medverka.

Mina synpunkter

Jag instämmer i stadsledningskontorets uppfattning att de åtta männen i DC3:an utförde en hedervärd uppgift för landet. De anhöriga har i decennier tvingats att leva i ovisshet om deras öde. I och med bärgningen kommer ytterligare pusselbitar att komma fram, som kanske leder till sanningen om vad som egentligen hände. Det finns anledning att minnas dessa män och deras uppoffrande insats.

Signalspaningsuppdraget genomfördes dock på statens uppdrag och i försvarsmaktens tjänst. Som kulturnämnden anför så är ett monument över männen i DC3:an i första hand en uppgift för Statens konstråd. Besättningen på DC3:an var på statligt uppdrag och ett eventuellt minnesmärke bör därför initieras av de statliga instanserna. Ett närliggande exempel är handhavandet av Estonia-monumentet.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Skrivelsen av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) om att resa ett monument till minne av männen ombord på DC3:an anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 3 mars 2005

ROGER MOGERT

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. ge Konstkansliet i uppgift att kontakta Statens konstråd med hemställan om att resa ett monument enligt skrivelsens intentioner, samt
2. i övrigt anföra följande

Föredragande borgarråd har rätt i att resande av ett monument över DC3:ans mördade besättning ingalunda är en kommunal kärnuppgift. Att låta saken bero med att konstatera att staten borde initiera ett monument är dock inte tillfredsställande. Staden bör därför ta initiativet för att försöka förmå staten att ta sitt ansvar i frågan.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskild uttalande gjordes av *Christopher Ödmann* (mp) enligt följande.

Vi beklagar givetvis att de anhöriga till de åtta männen i DC 3:an i decennier tvingats att leva i osäkerhet om deras öde. Det finns anledning att minnas dessa män och deras uppoffrande insatser men vi vill samtidigt framhålla att det finns många personer som gjort andra och liknande ärorika insatser både under andra världskriget och under det kalla kriget som med säkerhet också skulle vara aktuella för ett monument.

ÄRENDET

I en skrivelse den 21 april 2004 av Jan Björklund och Lotta Edholm (båda fp) till kommunstyrelsen föreslås att staden utreder möjligheterna att resa ett monument till minne av de män som befann sig ombord på den DC3:a som nyligen bärgats i Östersjön, *bilaga 2*. De åtta männen befann sig på ett signalspaningsuppdrag, när planet sköts ned av sovjetiskt flyg. Skribenterna anser att det är dags att med stolthet se tillbaka på vad som hände och att ett monument därför bör resas.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och kulturnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Kontorets synpunkter

Det var den 13 juni 1952, under kalla krigets dagar, som DC 3:an med åtta mans besättning befann sig på internationellt vatten över Östersjön, 45 kilometer öster om Färö. Deras uppdrag var att hitta och identifiera nya signalkällor i de radarsystem för stridsledning och luftbevakning som Sovjetunionen byggde upp längs baltiska kusten. Flygburen spaning av detta slag hade, enligt Försvarets Radioanstalt (FRA), påbörjats redan 1946 och var alltså närmast att betrakta som ett rutinuppdrag. Denna dag hände emellertid något som betydde att de åtta männen aldrig mer skulle komma hem. Vad som hände kom inte att avslöjas förrän närmare 40 år senare, då Sovjetunionen 1991 erkände nedskjutningen och överlämnade dokument som berörde händelsen.

Planet påträffades sommaren 2003 och bärgningen genomfördes den 19 mars 2004. Ännu har inte kvarlevorna efter samtliga förolyckade kunnat återfinnas. På dagen 52 år efter att planet sköts ned, den 13 juni 2004, genomfördes på Berga örlogsbas en minnesceremoni. De åtta omkomna hedrades postumt med försvarsmaktens förtjänstmedalj i guld.

Enligt uppgift från FRA var tre av de åtta besättningsmännen hemmahörande i Stockholm, övriga kom från andra delar av landet. Det uppdrag de utförde, men aldrig fick fullfölja, utgjorde en viktig del i landets försvar. Det låg vid denna tid i hela nationens intresse att bedriva underrättelsetjänst av detta slag, som en beredskapsåtgärd. Det kalla kriget var i högsta grad en realitet, motsättningarna var stora mellan dåvarande Sovjetunionen och västmakterna.

Det är stadsledningskontorets uppfattning att de åtta männen i DC 3:an utförde en i högsta grad hedervärd uppgift för landet. De anhöriga har i decennier tvingats att leva i ovisshet om deras öde. I och med den pågående bärgningen kan ytterligare pusselbitar komma fram, som kanske leder till sanningen om vad som egentligen hände. Det finns all anledning att minnas dessa män och deras uppoffrande insats.

Signalspaningsuppdraget genomfördes emellertid på statens uppdrag och i försvarsmaktens tjänst. Stadsledningskontoret kan inte se att det skulle vara en kommunal uppgift att uppföra ett monument av detta slag. Kontoret föreslår att yrkandet om att utreda möjligheten att resa ett monument avslås.

Kulturnämnden beslutade den 21 september 2004 att överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Madeleine Sjöstedt m.fl.* (fp) till förman för eget yrkande, *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Frågan om att resa ett monument över dessa män och denna händelse torde, i likhet med Estonia-monumentet, vara en uppgift för Statens konstråd. Besättningen på DC 3:an var på statligt uppdrag och ett eventuellt minnesmärke bör därför initieras av de statliga instanserna. Som kulturförvaltningen ser det bör Stockholms stad eller dess kulturnämnd inte ensamt besluta om ett sådant minnesmärke. Förvaltningen ser heller inte att det finns några ekonomiska utrymmen inom Kulturförvaltningen / Konstkansliets budget som skulle medge genomförandet av ett sådant skulpturuppdrag. Om ett sådant uppdrag med finansiering skulle initieras på statlig nivå är förvaltningen/Konstkansliet givetvis beredda att bistå med sakkunskap när det gäller utformning, placering m.m.

Med hänvisning till ovanstående föreslår kulturförvaltningen att kulturnämnden återoppar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelse från Jan Björklund (fp) och Lotta Edholm (fp).

RESERVATIONER

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Incidenten med DC 3:an som sköts ner över Östersjön är en mycket viktig händelse i svenskt efterkrigspolitik. Vi vet nu att den svenska neutralitets-politiken hade ett annat ansikte vilket blev offentligt vid nedskjutningen av flygplanet. Det är viktigt att stadens monument speglar Sveriges och Stockholms hela historia. Skrivelsen från Jan Björklund (fp) och Lotta Edholm (fp) bör därför bifallas och stadens konstråd ta ansvar för att inleda kontakter för att finna lämpligt ekonomiskt stöd för ett sådant monument.

Folkpartiet Liberalerna

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2004-04-21
Dnr:	309-1820/2004
Till:	R IV

2004-04-21

Till Kommunstyrelsen

Res ett monument till minne av männen ombord på DC 3:an

Åtta personer befanns sig vid avfärd ombord på den DC 3:a som nyligen bärgats i Östersjön. De lyfte ifrån Bromma flygplats i Stockholms Stad.

Uppdraget var att signalspana på dåvarande Sovjetunionen för att se hur välutvecklade de sovjetiska radarstationerna i Baltikum var. 45 kilometer öster om Fårö angreps planet av sovjetiskt flyg och sköts ned.

De åtta män som dog ombord på DC 3:an arbetade med att få fram uppgifter som var livsviktiga för att Amerika skulle kunna försvara Europa mot sovjetdiktaturen. I femtio år har den svenska staten ljugit om deras uppgift och om vad som hände. DC 3:an var ute på ett signalspaningsuppdrag. Avlyssningen skedde i intimt samarbete med NATO. Detta är inget olagligt, men det stred fullständigt mot den bild av neutralitet och alliansfrihet som den svenska regeringen försökte upprätthålla.

Det är dags att se tillbaka på vad som hände med stolthet. Ett monument bör därför resas till minne av de män som befann sig ombord på DC 3:an

Yrkande:

Att Stockholms stad utreder möjligheten att resa ett monument till minne av de män som befann sig ombord på DC 3:an

Jan Björklund (fp)
Oppositionsborgarråd

Lotta Edholm (fp)
Ledamot Kommunstyrelsen